

засвоєнням рідної мови: як дитина природно опановує мовлення, так само вона може опанувати й «мову музики».

Музикальність, як здатність відчувати красу звуків і розуміти глибину музичного мистецтва, вважається однією із основних умов успішної самореалізації творчої особистості. Її визначають як емоційно-чуттєве сприйняття, відчуття й виконання музики, що охоплює ладове чуття, музично-слухові уявлення та почуття ритму.

Історичні джерела музикальності вбачаються у природних інтонаціях мовлення, звуках природи, ритмах праці, первісних піснях і танцях, які від самого початку поєднувалися в єдність слова, руху та звуку [5].

Розвиток музикального слуху є важливою складовою загального розвитку дітей, оскільки він позитивно впливає не лише на розвиток музичних здібностей, а й на когнітивні процеси. Коли мозок активно формується, музика виступає потужним стимулом для розвитку емоційного інтелекту, концентрації уваги та творчих здібностей... Саме тому інноваційні методи розвитку музикального слуху набувають особливого значення, адже вони здатні зробити процес навчання не лише захопливим, а й максимально продуктивним [7, с. 196]. У цьому контексті творчість постає як здатність особистості до самостійної реалізації різноманітних задумів, незалежно від рівня її розвитку, що передбачає вміння самостійно вирішувати проблеми, виходити за їх межі і формувати нове ставлення до дійсності. Відкриваючи для себе нові сфери діяльності, особистість створює якісно інші умови для власного життя і саморозвитку [6, с. 201].

Музично-естетичне виховання розглядається як засіб гармонійного розвитку особистості. У процесі музичного виховання формуються моральні якості, здатність до співпереживання, духовність. Важливо не лише навчити дитину чисто співати чи рухатись під музику, а й викликати у неї глибоку внутрішню потребу у спілкуванні з мистецтвом.

Засвоєнню учнями елементарних знань про музику, розвитку музичних здібностей та формуванню інтересу сприяють методи художнього виконання, пояснення й бесіди, практичної діяльності, емоційного впливу, інтеграції різних видів мистецтва та створення ігрових ситуацій.

Отже, музичне мистецтво є яскравим і незамінним засобом формування цілісної, духовно багаті особистості. Досвід Японії, зокрема методика Ш. Сузукі, доводить, що виховання музичності дитини – це шлях до розвитку її душі, емоційної культури й людяності.

Список використаних джерел:

1. Василевська-Скупа Л. П., Слободиська О. А. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до соціокультурної діяльності засобами інноваційних технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2020. Вип. №. 57. С. 53-55

2. Корсунський С. В. Японія: сто мільйонів арігато. Культура вдячності. Політика м'якої сили. Київ: Брайт Букс, 2023. 288 с.
3. Онофрійчук Л. М. Розвиток естетичної культури школярів у процесі позакласної музичної діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 41. Київ-Вінниця "Планер". 2015. С. 115-120.
4. Онофрійчук Л. М., Гресько О. О. Роль музичної діяльності у формуванні мистецького світогляду підлітків. *Проблеми та інновації в мистецькій, технологічній та професійній освіті*. Вип. 5. 2025. С. 128-132.
5. Онофрійчук Л. М., Пахольчак Є. С. і Онофрійчук С. О. «Розвиток музикальності школярів на заняттях з хореографії». *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. [Kyiv, Ukraine], 2023. С. 169–176.
6. Онофрійчук Л.М. Синтез мистецтв як фактор творчого виховання учнів підліткового віку. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка". 2017. № 1. С. 199-206.
7. Онофрійчук Л.М., Адамус О.Ю. Інноваційні методи розвитку музичного слуху молодших школярів. *Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку*. 2025. С. 192-194. <https://doi.org/10.31652/978-617-UAWCS-2025.49>
8. Ткаченко Т.В., Деркач Л.А. Особливості музичної освіти в Японії. *Теорія та методика навчання та виховання*. Вип. 57. 2024. С. 119-127.
9. Onofrichuk L.M., Sidorova I.S. Conceptual approaches to the formation of the basics of students aesthetic culture. Development and modernization of social sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph. Vol. 3. Lublin: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2017. P.154-170. <https://dspace.vspu.edu.ua/bitstreams/84801608-46b6-4dad-a49e-37b63a5750f1/download>
10. Suzuki Shiniechi. Suzuki Violion School: b 8. Miami: Suzuki Method International, 1978. book 1-8.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2025-2.22>

Осадча Я. І.
здобувачка ступеня
передвищої освіти «фаховий молодший бакалавр»
освітньо-професійної програми «Фортепіано»
Ценух І.О.
викладач методист,
голова предметно циклової комісії
«Фортепіано та концертмейстерство»
Комунальний заклад вищої освіти Київської обласної ради
«Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

ХОСЕ (ДЖОЗЕФ) ЕЛІАС: МУЗИКОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ СПАДЩИНИ

Анотація. У роботі представлено музикознавчий аналіз твору Хосе Еліаса «Хроматична спроба». Творчий доробок композитора представлено як приклад іспанських традицій у бароковій музиці. Розглянуто його спадщину як доповнення до репертуару музикантів-сучасників.

Ключові слова: твори Хосе Еліаса, іспанська музика, музичний твір «Хроматична спроба», бароко, тьєнто.

Abstract. The paper presents a musicological analysis of José Elias's work, «Chromatic Attempt». The composer's creative output is presented as an example of Spanish traditions in Baroque music. His legacy is considered an addition to the repertoire of contemporary musicians.

Keywords: works of José Elias, Spanish music, musical work «The Chromatic Attempt», baroque, tiento.

Актуальність: Музикознавчий аналіз доробка композитора Хосе Еліаса «Хроматична спроба» є демонстрацією унікальності іспанського стилю в музиці. Вивчення цього твору є чудовою можливістю для молодого виконавця розширити свій репертуар та зануритися у колорит іспанського бароко.

Мета роботи: дослідити прояв іспанських традицій в музиці бароко (XVII – XVIII століття) на прикладі твору Хосе Еліаса «Хроматична спроба».

Каталонський композитор, священник, та органіст, постать якого малодосліджена у мистецькому просторі, Хосе Еліас-і-Вердагер народився 23 (28 лютого) 1678, в Мої, Барселона. Помер 18 лютого 1771 року в Мадриді.

Каталонські дослідник та культурологиня Ramon Tarter i Fonts та Anna Font i Gallaguet, вивчаючи біографію Хосе Еліаса зазначають, що митець жив у Мадриді з 1725 році, де його посада музиканта в монастирі Дескальсас-Реалес приносила йому гарну зарплату, а сам факт переміщення в королівських колах дозволяв йому безпосередньо контактувати з культурним середовищем того часу. Захопленням митця було колекціонувати картини зі столичних аукціонів [4]. Його зображення не зберіглося.

Хосе Еліас зосереджувався на органній музиці, про що свідчать його повні зібрання творів, які були опубліковані та внесені до музичних збірок. До його творів належать: «Сарабанда», «Органна соната», «Хроматична спроба» та ін. В основному композитор писав в стилі (традиції) тьєнто [4].

ТЬєнто це іспанський музичний жанр який з'явився в середині XV ст. Він схожий на фантазійний жанр. Тьєнто це досить різноманітний стиль, який вільний за своєю структурою, і в чомусь є протилежністю за структурною моделлю до рондо та фуґи. Ця форма не має єдиного стилю, адже зазнавала сильних змін протягом часу. Стиль імітаційний, але не має такого стрімкого розвитку, як фуґа [3].

Хосе Еліас зробив величезний внесок у музику XVII – XVIII століть, але, на жаль, не отримав уваги повною мірою. Його твори сповнені глибокого сенсу, різних новацій для того часу, є яскравим прикладом іспанських традицій та майстерності композитора.

Для дослідження творчої спадщини Хосе Еліаса використано електронний архів International Music Score Library Project, у якому розміщено доробок композитора «Хроматична спроба» [2].

У вступі присутня хоральність, що нагадує спів хору в церкві. Він звучить велично. Виклад чотириголосний. Темп не швидкий. Гармонія дисонансна, переважно рухається за малими секундами. Динаміка одноманітна. Рух голосів вгору зустрічається два рази: на самому початку твору (див. рис 3) та в середині вступу (див. рис. 4). Модуляції немає, але трапляється VII підвищений ступінь, що утворює гармонічний лад. Закінчується вступ ре мінорним секстакордом з подвоєною тонікою.

Рис. 3 На фото: рух голосів вгору. Початок вступу твору «Хроматична спроба»

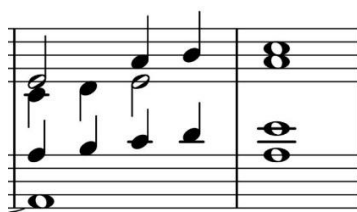

Рис. 4 На фото: рух голосів вгору. Середина вступу твору «Хроматична спроба»

У першій частині темп змінюється на швидкий (Vivo). Часто звучать секвенції, що додають об'єму та багатогранності. Фактура першої частини нагадує жанр прелюдії, виклад чотириголосний (див. рис. 5).

Рис. 5 На фото: уривок з першої частини твору «Хроматична спроба». Приклад чотириголосся

Гармонія також дисонансна. В першій частині зустрічаються елементи фуґи. За ритмом музика змінюється в 127 такті: Хосе Еліас додає швидкі пасажі шістнадцятими нотами (див. рис 6).